

Napačno razumevanje in uporaba instituta prokure

Prokurist ni nadzornik uprave

Prokuristom naloge, ki jim pravno sploh ne pripadajo – Prokuro lahko podeli uprava, ne nadzorniki

LJUBLJANA – Organi upravljanja gospodarskih družb se v zadnjem času radi zatekajo k imenovanju prokurista. A ta institut, ki ga predvideva zakon o gospodarskih družbah (ZGD), se, kot kaže, marsikje napačno razlaga, saj se prokurist, ki naj bi bil poenostavljeno rečeno pomočnik uprave za zastopanje družbe, ponekod uvaja bodisi kot nekakšen operativni nadzornik uprave bodisi celo kot nosilec poslovnih nalog.

Dr. Saša Prelič z mariborske pravne fakultete pojasnjuje, da je prokura posebna oblika pogodbenega zastopanja, ki jo lahko podeli gospodarski subjekt: »Prokurist je torej pogodbeni zastopnik – pooblaščenec, ki pa se od drugih pooblaščenec (na primer splošnega) razlikuje po tem, da je obseg njegovih zastopniških pooblastil neodvisen od želja pooblastitelja, saj je določen že v ZGD in ga pooblastitelj ne more zožiti.« Prokura namreč velja za vsa zastopniška pravna dejanja razen za odtujitev ali obremenitev nepremičnega premoženja. Prelič ugotavlja, da se v naši poslovni praksi prokura ponekod razume tudi povsem napačno in se prokuristu dodajajo funkcije, ki mu pravno sploh ne pripadajo. Sogovornik še pojasnjuje, da lahko prokuro podeli zakoniti zastopnik podjetja, torej uprava, in ne nadzorni svet. »Nadzorni svet delniške družbe ni upravičen do zastopanja družbe v razmerjih s tretjimi osebami, zato tudi ne more v imenu in za račun družbe veljavno podeliti prokure.«

Nekaj konkretnih primerov

A praksa je marsikje drugačna. Poglejmo nekaj primerov: zadnja odmevna podelitev prokure je bilo imenovanje Tomaža Berločnika za prokurista Istrabenza. Na ta položaj ga je sicer imenovala uprava, a po neuradnih informacijah na pobudo največjega lastnika družbe – Petrola. Berločnik je namreč član nadzornega sveta Petrola in bo po uradnem pojasnilu odgovoren za aktivnosti pri pogajanjih z bankami upnicami Istrabenza, toda v resnici

je bilo njegovo imenovanje menda povezano s krepitvijo vpliva in nadzorom Petrola nad poslovanjem koprskih družbe. Z uvedbo sopodpisništva (prokurista in predsednika oziroma člana uprave) si lahko namreč lastniki zagotovijo nadzor nad posli vodstva podjetja.

Podobno se je junija lani zgodilo v Palomi, ki jo je takrat vodila zdaj že nekdanja uprava, ki niti pri lastnikih niti pri delavcih ni več imela podpore. Nadzorniki so v začetku junija za prokurista družbe imenovali Bojana Rajtmajerja in uvedli sopodpisništvo poslov, s čimer so omejili poslovanje uprave.

Njenemu predsedniku nato niso podaljšali mandata, članico pa so dober mesec dni pozneje razrešili. Rajtmajer je postal predsednik uprave Palome.

Tudi v Skupini Elan (nekdanjem Skimarju) so prokurista Jožeta Kralja imenovali kar nadzorniki. Tudi on je bil imenovan tik pred zamenjavo uprave. Kasneje se je vse skupaj zapletlo, ker so nastala nesoglasja med Kraljem in novim predsednikom uprave družbe. Zadnji prokurista ni mogel zamenjati, ker je bilo to v pristojnosti nadzornega sveta.

V Muri je letos spomladi nadzorni svet podjetja razrešil predsednika uprave in za prokurista imenoval Zdenka Podlesnika. Ta je nato vse do nedavnega stečaja Mure, torej skoraj pol leta, tudi vodil družbo, se z lastniki pogajal o njeni usodi, pripravljaval predloge o prestrukturiranju podjetja itn., skratka opravljal naloge predsednika uprave.

SAŠA PRELIČ

KREŠO ŠAVRIČ

Prav primer Mure je po Preličevih pojasnilih pokazal nerazumevanje instituta prokurista, ki se je tako obravnaval kot nosilec poslovnih upravičenj: »Nosilec upravičenj za vodenje poslov gospodarske družbe je izključno organ vodenja, to je uprava (v delniški družbi) oziroma poslovodja (v družbi z omejeno odgovornostjo).« Dodal je, da se poslovodna upravičenja nikakor ne smejo prenesti na druge osebe, ne na druge organe družbe (na primer na skupščino) in tudi ne na prokuriste. Tudi praksa, da se prokurist postavlja kot nadzornik delovanja uprave, ki ga praviloma nastavi večji imetnik deležev, je po Preličevih besedah povsem zgrešena in pravno napačna ter »nikakor ne odvezuje poslovodstva iz režima odgovornosti za vodenje poslov«.

»Posamezni primeri dejansko ponujajo podlago za sklep, da se naša poslovna praksa instituta prokure razlaga precej po domače,« ugotavlja sogovornik. A kot opozarja, se člani uprav, ki so prokuristom prepustili tudi vodstvene pristojno-

sti in se s tem nekako pasivizirali, v primeru sodnega spora ne bi mogli razbremeniti svoje morebitne odškodninske odgovornosti.

Uvedba prokure je včasih rešitev

Tudi prvi nadzornik Palome Krešo Šavrič pravi, da bi strogo formalno gledano prokurista morala imenovati uprava, vendar ima po njegovih izkušnjah veliko družb v statutu določeno, da lahko prokuro podeli tudi nadzorni svet. Tako je tudi v Palomi. Strinja se, da s tem ponekod prokuristi prevzemajo vlogo nekakšnega operativnega nadzornika nad upravo. Dodaja, da je gotovo bolj smiselno zamenjati upravo, vendar to ni vedno enostavno, saj nadzorniki pri tem po eni strani lahko trčijo ob visoke odpravnine, po drugi strani pa v kratkem času težko najdeš upravo, ki bi sledila želji po izboljšanju poslovanja družbe. In v takih primerih je imenovanje prokurista lahko prehodna rešitev, sklene.

MAJA GRGIČ